

**ΑΝΑΛΥΤΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΟ 2^ο ΜΑΘΗΤΙΚΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ
ΤΕΧΝΗΣ ΜΕ ΘΕΜΑ:**

**«Σκέφτομαι... Εκφράζομαι... Επικοινωνώ... Η τέχνη στη ζωή μας μέσα από την
τέχνη του λόγου»**

**(Εθνική Βιβλιοθήκη του Κέντρου Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος,
8 & 9 Ιουνίου 2019)**

Στο πλαίσιο της προετοιμασίας των μαθητών/τριών για τη συμμετοχή στο Φεστιβάλ, το οποίο έχει στόχο να αποτελέσει μια εμπειρία ελεύθερης έκφρασης, χαράς και ομαδικής δημιουργίας για όλους τους μαθητές/τριες, θεωρούμε σκόπιμο να στείλουμε ορισμένες διευκρινίσεις, ώστε να διευκολυνθεί η διαδικασία. Όπως έχει ανακοινωθεί, εκτός από τη νοηματική ανάγνωση και τον αυθόρμητο λόγο οι μαθητές / μαθήτριες θα κληθούν φέτος να αξιοποιήσουν, να αναπτύξουν και να παρουσιάσουν τις προφορικές τους δεξιότητες και στην επιχειρηματολογία μέσα από το ρητορικό παιχνίδι «Η Συζήτηση της Γυάλας».

Α) Αναφορικά με τη **νοηματική ανάγνωση** επισημαίνεται ότι όσοι/ες μαθητές/τριες των Δ', Ε' και ΣΤ' τάξεων λάβουν μέρος σε αυτήν την κατηγορία, θα διαβάσουν ένα σύντομο κείμενο της αρεσκείας τους (απόσπασμα από τα Ανθολόγια Λογοτεχνικών Κειμένων ή άλλο λογοτεχνικό, θεατρικό, ποιητικό κείμενο κτλ.), που δεν θα ξεπερνά τις 10-12 σειρές ή σε κάθε περίπτωση δεν θα ξεπερνά τη χρονική διάρκεια των **δύο λεπτών (2')**. Η επιλογή του κειμένου θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική, αφού στόχος είναι το κείμενο να μεταφέρει ένα συγκεκριμένο νόημα και να δίνει τη δυνατότητα να αναπτυχθούν οι εκφραστικές αναγνωστικές δυνατότητες των μαθητών/τριών. Ειδικότερα, επιδιώκεται οι μαθητές/τριες να καλλιεργήσουν τη δημόσια ομιλία δίνοντας έμφαση στη νοηματική απόδοση του κειμένου. Με άλλα λόγια, η ανάγνωση θα έχει στόχο να αποδοθούν οι ιδέες και τα συναισθήματα που αναδύονται μέσα από το κείμενο. Οι μικροί/ές αναγνώστες/στριες καλούνται να διαβάσουν το κείμενο με την ίδια ικανότητα, όπως αν οι ιδέες και τα συναισθήματα προέρχονταν από τη δική τους σκέψη.

Για να πετύχουν αυτόν τον στόχο είναι σκόπιμο να εφαρμόσουν τεχνικές της νοηματικής ανάγνωσης, όπως: να σκεφτούν το μήνυμα που θέλει να μεταδώσει ο συγγραφέας, να αναπτύξουν νοερές εικόνες μέσα από την αίσθηση και τη φαντασία τους, ώστε να μεταδώσουν το μήνυμα του κειμένου με το κατάλληλο ύφος, να δώσουν προσοχή στη γλώσσα του σώματος (στάση σώματος, μετρημένες και εύστοχες κινήσεις χεριών, οπτική επαφή με το ακροατήριο κ.ά.), να κάνουν προσεκτική χρήση των σημείων στίξης, χρήση παύσεων, εναλλαγές στην ταχύτητα ανάγνωσης ανάλογα με τα συναισθήματα που θέλουν να μεταδώσουν, να αποδώσουν τις νοηματικές ενότητες του κειμένου χωρίς διακοπή, να επιτύχουν την εναλλαγή του ρυθμού ανάγνωσης με στόχο την αποφυγή της μονοτονίας, να επιδιώξουν τον επιτονισμό των λέξεων που μεταφέρουν νέες ιδέες, να επιτύχουν

φωνητικές εναλλαγές (σε περίπτωση διαλόγου), καθαρή άρθρωση κ.ά. Μεγάλη προσοχή δίνεται, ώστε κατά τη διάρκεια της νοηματικής ανάγνωσης να μην χαθεί η φυσικότητα του προφορικού λόγου.

Β) Όσοι/ες μαθητές/τριες των Δ', Ε' και ΣΤ' τάξεων λάβουν μέρος στην κατηγορία του **αυθόρμητου λόγου** θα χρειαστεί να παρουσιάσουν μία σύντομη αυθόρμητη ομιλία συνολικής διάρκειας **1 ½ -2 λεπτών**. Στο φετινό φεστιβάλ τα θέματα του αυθόρμητου λόγου θα είναι είτε τίτλοι ποιημάτων (λέξεις, φράσεις, σύντομες προτάσεις) είτε τίτλοι ζωγραφικών πινάκων. Πριν την έναρξη της ομιλίας των μαθητών/τριών, θα τους δίνεται **μισό λεπτό** για την οργάνωση της σκέψης τους.

Στην κατηγορία αυτή επιδιώκεται –πέρα από τους στόχους που αναφέρθηκαν στην κατηγορία της νοηματικής ανάγνωσης- οι μαθητές/τριες να παράγουν προφορικά ένα κείμενο με αφορμή τη λέξη / φράση που θα τους δοθεί, το οποίο θα μεταφέρει ένα σαφές νόημα, θα διακρίνεται για τη συνοχή και συνεκτικότητά του και θα αποδίδεται με φυσικότητα και ζωντάνια. Η λέξη ή φράση που θα δοθεί ως έναυσμα μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε οποιοδήποτε σημείο της ομιλίας που θα παρουσιάσουν οι μαθητές (αρχή, μέση, τέλος), αφού το κείμενο μπορεί να αναπτυχθεί προς οποιαδήποτε κατεύθυνση επιθυμούν.

Στην κατηγορία αυτή οι μαθητές μπορούν να αναπτύξουν: α) τη φαντασία, τη δημιουργική και συμβολική σκέψη μέσα από τη χρήση μεταφορών, αναλογιών κ.ά. (π.χ. *Όταν ακούω τη λέξη οικογένεια, ένας λαμπερός ήλιος λάμπει μπροστά στα μάτια μου...*), β) την κριτική και επιχειρηματολογική σκέψη (π.χ. *Πιστεύω ότι η οικογένεια είναι το πιο σημαντικό αγαθό στη ζωή ενός παιδιού. Αποτελεί τη βάση για τη μελλοντική ανάπτυξή του. Θα σας παρουσιάσω τους κύριους λόγους που με κάνουν να το πιστεύω. Καταρχάς...*), γ) την αφηγηματική ικανότητα, δ) την αίσθηση του χιούμορ, ε) την οργάνωση της σκέψης, στ) τη δομή ενός προφορικού κειμένου.

Στην κατηγορία του αυθόρμητου λόγου οι μαθητές/τριες μπορούν να αξιοποιήσουν τεχνικές, που θα πυροδοτήσουν την ελεύθερη απόδοση της σκέψης τους (π.χ. πρόβλημα / λύση, πρόβλημα-δράση-αποτέλεσμα, υπέρ-κατά, ορισμούς, αφήγηση γεγονότων με χρονολογική ακολουθία, παρελθόν/παρόν/ μέλλον, τις 5 ρητορικές ερωτήσεις (ποιος, πού, πότε, πώς, γιατί), προσωποποίηση άψυχων αντικειμένων (π.χ. *Είμαι ένα μολύβι. Η ζωή μου ξεκίνησε μέσα στην κασετίνα ενός μικρού παιδιού της Α' Δημοτικού...*) κ.ά.

Η επιλογή των θεμάτων στην κατηγορία του «Αυθόρμητου Λόγου» θα γίνει με τη διαδικασία της κλήρωσης, η οποία θα πραγματοποιηθεί δημόσια κατά την έναρξη του *Φεστιβάλ Ρητορικής Τέχνης* τις ημέρες διεξαγωγής του, σύμφωνα με την προτίμηση των μαθητών, από την κατηγορία των ποιημάτων ή/και την κατηγορία των πινάκων ζωγραφικής. Οι μαθητές θα επιλέγουν δύο θέματα και θα αναπτύσσουν όποιο από αυτά προτιμούν περισσότερο.

Θα θέλαμε να τονίσουμε ότι στην περίπτωση επιλογής θέματος αυθόρμητου λόγου με αφορμή τον τίτλο ενός πίνακα ζωγραφικής, **δεν επιδιώκεται η περιγραφή του πίνακα**. Ερεθίσματα που προέρχονται από τον πίνακα (κάποιο σχήμα, φιγούρα, χρώμα, πιθανές σκέψεις και συναισθήματα που

γεννά η θέα του πίνακα) θα ενσωματώνονται στον λόγο των μαθητών με φυσικότητα, θα τον εμπλουτίζουν και θα ενδυναμώνουν τη μεταφορική σκέψη των μαθητών (π.χ. *Φαντάζομαι ότι ένα ψάρι που φορά χρυσά λέπια, ένα χρυσόψαρο, είναι ένα ψάρι με πολλούς φίλους. Γιατί ποιος δεν θα ήθελε να έχει ένα φίλο ...*).

Επίσης, θα θέλαμε να υπογραμμίσουμε ότι στόχος της ενδεικτικής θεματολογίας που βρίσκεται συνημμένη σε διακριτό έγγραφο, είναι **αποκλειστικά** η εξοικείωση των μαθητών /τριών με κάποιες βασικές ιδέες και η διασφάλιση μεγαλύτερης αυτοπεποίθησης. Τα θέματα θα είναι κοινά για τους μαθητές όλων των τάξεων.

Γ) Στο φετινό φεστιβάλ οι μαθητές της ΣΤ΄ τάξης θα μπορούν να συμμετέχουν στη διεξαγωγή επιχειρηματολογικών συζητήσεων μεταξύ τους μέσα από το ομαδικό παιχνίδι της **Συζήτησης της Γυάλας**, όπως περιγράφεται στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα [«Παιχνίδια ρητορικής τέχνης»](#), σσ. 114-115. Συγκεκριμένα, θα δοθεί το θέμα και οι μαθητές/τριες που θα συμμετέχουν θα μπαίνουν στον κύκλο της συζήτησης και θα καταθέτουν τις θετικές ή αρνητικές απόψεις και τα επιχειρήματά τους για το συγκεκριμένο θέμα για δύο φορές (για λόγους οικονομίας χρόνου η χρονική διάρκεια που θα μιλά κάθε μαθητής δεν θα ξεπερνά το ενάμισι λεπτό) και μετά θα αποχωρούν από τον κύκλο της συζήτησης δίνοντας τη θέση τους σε κάποιον άλλον μαθητή/τρια. Στόχος του παιχνιδιού είναι οι μαθητές να αναπτύξουν την ενεργητική ακρόαση, την ελεύθερη διατύπωση της γνώμης τους, να συμμετέχουν ενεργά στη διεξαγωγή ενός διαλόγου, να καλλιεργήσουν τον σεβασμό απέναντι στον συνομιλητή τους, έστω και αν αυτός έχει αντίθετη άποψη. Στην ενδεικτική θεματολογία που επισυνάπτεται περιλαμβάνονται σχετικά θέματα συζήτησης.

Θα θέλαμε να υπενθυμίσουμε ότι με αφορμή τις παραπάνω δραστηριότητες, οι μαθητές/τριες θα έχουν την ευκαιρία, ανάμεσα στα άλλα, να ανανεώσουν τη σχέση τους με το γλωσσικό μάθημα, να χαρούν περισσότερο τη σχολική πρακτική της ανάγνωσης, να καλλιεργήσουν την πρακτική της φιλιανγνωσίας και ταυτόχρονα να ασκηθούν στην οργάνωση του λόγου, ως σκέψης και ομιλίας και στην κατανόηση της αξίας της έκφρασης επιχειρημάτων σε όλους τους τομείς της ζωής.

Επίσης, θα θέλαμε να υπενθυμίσουμε ότι:

1. Κάθε μαθητής/τρια έχει δικαίωμα να συμμετέχει σε μία μόνο από τις τρεις κατηγορίες, στη «Νοηματική Ανάγνωση» ή στον «Αυθόρμητο Λόγο» ή στη «Συζήτηση της Γυάλας».

2. Ο μέγιστος αριθμός συμμετοχών ανά κατηγορία και ανά τάξη για κάθε σχολείο ορίζεται **έως 2 μαθητές/τριες για κάθε κατηγορία** (της Νοηματικής Ανάγνωσης ή του Αυθόρμητου Λόγου ή της «Συζήτησης της Γυάλας»). Έτσι ο μέγιστος δυνατός αριθμός μαθητών/τριών για κάθε σχολείο (με δύο τμήματα ανά τάξη) δεν μπορεί να ξεπερνάει τους 14 μαθητές/τριες (έως 4 μαθητές/τριες Δ΄ Δημοτικού, έως 4 μαθητές/τριες Ε΄ Δημοτικού, έως 6 μαθητές/τριες ΣΤ΄ Δημοτικού –μόνο οι μαθητές της ΣΤ΄ τάξης

συμμετέχουν στη «Συζήτηση της γιάλας»). Σε περίπτωση που υπάρχουν περισσότερα τμήματα ανά τάξη αυξάνεται αντίστοιχα ο αριθμός των συμμετεχόντων/ουσών κατά κατηγορία.

3. Όλοι οι μαθητές/τριες που θα συμμετέχουν, καθώς και οι υπεύθυνοι εκπαιδευτικοί τους θα λάβουν Έπαινο Συμμετοχής.

4. Το πρόγραμμα του Φεστιβάλ θα σταλεί στα σχολεία το αργότερο μία εβδομάδα πριν την εκδήλωση με τη οριστικοποίηση των συμμετοχών.

5. Η μεταφορά των μαθητών/τριών προς και από το χώρο διεξαγωγής του Φεστιβάλ γίνεται με ευθύνη των γονέων/κηδεμόνων τους, οι οποίοι είναι υπεύθυνοι και για την επιτήρηση των μαθητών/τριών κατά τη διάρκεια του Φεστιβάλ.

Για περαιτέρω διευκρινίσεις μπορείτε να απευθύνεστε στις Υπεύθυνες Πολιτιστικών Θεμάτων των Δ/νσεων Α/θμιας Εκπαίδευσης.

Τα μέλη της Οργανωτικής Επιτροπής του Φεστιβάλ :

Φωτεινή Εγγλέζου (πρόεδρος του Ινστιτούτου Ρητορικών και Επικοινωνιακών Σπουδών Ελλάδας, Ι.Ρ.Ε.Σ.Ε.)

Ελένη Κατσούφη (Υπεύθυνη Π.Θ. Διεύθυνσης Α/θμιας Εκπαίδευσης Β' Αθήνας)

Χρύσα Κουράκη (Υπεύθυνη Π.Θ. Διεύθυνσης Α/θμιας Εκπαίδευσης Ανατολικής Αττικής)

Μαρία Μαγαλιού (Υπεύθυνη Π.Θ. Διεύθυνσης Α/θμιας Εκπαίδευσης Γ' Αθήνας)

Σταυρούλα (Λώρα) Πετροπούλου (Υπεύθυνη Π.Θ. Διεύθυνσης Α/θμιας Εκπαίδευσης Δ' Αθήνας)